

Gör det själv, eller med producent

En jämförelse av två olika sätt att producera en skiva

Frida Andersson

Examensarbete
Mediekultur
2012

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Mediekultur
Identifikationsnummer:	8072
Författare:	Frida Andersson
Arbetets namn:	Gör det själv, eller med producent
Handledare (Arcada):	Kauko Lindfors
Uppdragsgivare:	
<p>Sammandrag:</p> <p>Mitt examensarbete handlar om musik och att vara låtskrivare. Hur man som artist och låtskrivare kan välja att jobba när man spelar in sin skiva. Eller hur man bör ta sig an artisten om man är musikproducent. Skall man som låtskrivare/artist/singer/songwriter göra allting på egen hand eller tillsammans med en producent, är frågor jag ställt, diskuterat och analyserat.</p> <p>Min studie är kvalitativ, där jag genom strukturerade frågeformulär baserade på öppna frågor har samlat ihop mitt material.</p> <p>Syftet med min analys är att ge läsaren och den intresserade en inblick i vad han/hon ger sig in på stunden han kliver över tröskeln och tar steget in i en studio. Vilka för- och nackdelar finns det med dessa två tillvägagångssätt.</p> <p>Resultaten jag samlat ihop efter ett antal ingående intervjuer har varit varierande. Dock ser man klart ett mönster att majoriteten skapare föredrar att jobba i samråd med någon annan än att sitta ensam och arbeta. Framför allt anser man sig då uppnå bättre resultat. Hur man väljer att arbeta tillsammans med en producent är ytterst varierande från artist till artist, likaså mellan producenterna.</p>	
Nyckelord:	Producent, musik, låtar, inspelningsprocess, artist
Sidantal:	
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Media Culture
Identification number:	8072
Author:	Frida Andersson
Title:	Gör det själv, eller med producent
Supervisor (Arcada):	Kauko Lindfors
Commissioned by:	
Abstract:	
<p>The theme of my thesis is whether you as an Artist and songwriter should produce your album together with a producer or by yourself.</p> <p>I've used the qualitative research method. Several producers and songwriters have shared their knowledge and experiences.</p> <p>This Thesis is written with the intention to give unexperienced artists more insight in the ways of working on an album. What are the advantages and the disadvantages in working alone or together with someone.</p> <p>The result that I've collected from the interviews and my other sources are variable. But, my conclusion is that most of these creative people prefer to work with other gifted in the same branch.</p>	
Nyckelord:	Producer, music, songs, recording process, artist, singer/songwriter
Sidantal:	
Språk:	Swedish
Datum för godkännande:	

INNEHÅLL

1 INLEDNING.....	5
1.1 BAKGRUND OCH SYFTE.....	6
1.2 METODER.....	7
1.3 FRÅGESTÄLLNING.....	7
1.4 AVGRÄNSNINGAR.....	7
1.5 BEGREPPSDEFINITIONER.....	8
2 SKAPANDEPROCESSEN.....	9
2.1 INSPIRATION / KREATIVITET.....	11
2.2 FÖRPRODUKTION ("pre-production").....	13
2.3 VAD ÄR EN LÅT?.....	14
2.4 HUR SKRIVER MAN EN LÅT?.....	15
3 PRODUCENTER.....	17
3.1 NÅGRA PRODUCENTER BERÄTTAR.....	19
3.2 FREDRIK FURU & NINA LASSANDER BERÄTTAR OM ATT SAMARBETA.....	28
3.3 ATT HANTERA EN STUDIO.....	32
4 SAMMANFATTNING.....	34
5 SLUTORD.....	35
KÄLLOR.....	36

1 INLEDNING

När jag var nitton år (2007) skrev jag på skivkontrakt med skivbolaget Bonnier Amigo (nuvarande, Cosmos Music Group). Jag började genast jobba på mitt debutalbum tillsammans med producenten, Hannu Korkeamäki i Finland. Hösten 2009 kom mitt album ut i Finland, våren 2010 i Sverige och nu har det även släppts i Kanada och Polen.

För 2 år sedan (2010) blev skivbolagskontoret i Finland ett enmanskontor. Från huvudkontoret i Sverige ville de att jag helst skulle flytta till Stockholm för att kunna arbeta närmare dem. Jag flyttade. Jag skapade ett kontaktnät inom musikbranschen i staden och våren 2011 gick jag med mitt skivkontrakt till en jurist och bad honom läsa igenom det. Jag hade tur. Jag kunde dra mig ur kontraktet och fortsätta på egen hand och på mina villkor. I juli 2011 spelade jag in min skiva ”Sister” i en studio jag hyrde på Sankt Eriksplan. Jag valde att denna gång samla på mig ett gäng fantastiska musiker och gå in och göra det på egen hand. Jag har skrivit låtarna, spelat in och producerat själv samt grundat egen firma.

Det var när mina tankar föddes i början av förra året (2011) att göra skivan själv och ge ut den på mitt egna företag, Casual Friday Music, som jag bestämde mig för att även skriva mitt examensarbete om detta. Jag har idag gjort en skiva med producent och en skiva med mig själv som producent. Ett stort antal av mina kollegor inom branschen har gått igenom samma process. Jag har intervjuat artister och producenter om hur de jobbar eller föredrar att jobba. Hur de resonerat sig fram till att göra själva eller med producent sina musikproduktioner. Det finns inget som är rätt eller fel. Men lite ledtrådar kan man behöva ha i bagaget innan man ger sig ut på resan, den som är så oerhört viktig för inte enbart artisten, alla som är inblandade i en musikproduktion bär sitt ansvar. Det handlar om vem som har kontrollen över alla andra. Vem som bär det största ansvaret. Vem vågar det? Och vilket val är det bästa för produktionen?

Det viktigaste är att en producent kan lyssna och kommunicera med artisten. Det är ett förtroendeförhållande där båda parter måste kunna lita på varandra. Så står det i början av kapitlet om producenter i *What is Music Production?* (s.59)

När man skapar blir man sårbar. Denna studie handlar om musikproduktion. Om man som skapande artist, singer/songwriter, låtskrivare, skall producera sin musik själv eller leta reda på en producent som kan producera åt en. Jag har intervjuat fem personer, såväl väl erkända som mindre erkända inom musikbranschen i Sverige och i Finland, för att få olika insyner och råd. Dessa personer är artisterna Fredrik Furu och Nina Lassander samt producenterna Lars Halapi, Roger Krieg och Maria Marcus. Genom intervjuerna har jag försökt ta reda på vad det finns för olika metoder att arbeta med och hur man skall förhålla sig till varandra i denna intima process då en singer/songwriter t.ex. försöker presentera sina låtar för producenten. Hur skall producenten ta sig an det skapade materialet utan att inkräkta eller missförstå. Handlar det om att kompromissa eller skall man bara försöka landa rätt direkt och försöka skapa samma visioner från början? Eller är det bra med olika åsikter? Vilka fördelar och nackdelar finns det med att jobba själv eller tillsammans med en producent hör till frågeställningar som jag valt att lägga större tyngd på. Allting handlar ju om att man måste våga börja någonstans.

1.1 Bakgrund och syfte

Att klargöra skillnaden med att producera sin musik själv eller med en musikproducent. Att ge, främst artister en insikt i hur det kan vara när man producerar sin skiva själv eller hur det fungerar i samarbete med en producent.

Det var oerhört svårt för mig själv att välja hur jag skulle gå till väga med min andra skiva. Mitt debutalbum knåpade jag ihop med en producent och mitt andra album har jag producerat själv. Jag har lärt mig enormt mycket längs vägen och vill gärna att andra som funderat över samma saker som jag skall få en insyn i vad båda sidor handlar om. Man kanske inte vågar ta steget och producera själv om man exempelvis inte kan spela något instrument, men man kanske heller inte törs visa sitt material och låta någon utomstående stiga in på ens kreativa revir...Vad gör man då? Hur ska man tänka?- Det är det jag tagit reda på, som en liten guide för dig som ligger i startgroparna och behöver vägledning av andra inom branschen.

1.2 Metoder

Min studie är kvalitativ, där jag genom strukturerade frågeformulär baserade på öppna frågor har samlat ihop mitt material. Frågeformulären har skickats via e-post till 2 artister och 3 producenter. Samtliga har besvarat dem skriftligt. Alla tillfrågade personer har varit villiga att delta i min studie.

1.3 Frågeställning

Huvudsyfte med denna studie är att ta reda på om man som artist, låtskrivare eller singer/songwriter skall välja att arbeta fram en skiva tillsammans med en producent eller göra det på egen hand. Genom strukturerade frågeformulär baserade på öppna frågor har jag försökt ta reda på detta. Eftersom det aldrig kommer att finnas en likadan gylleneväg där alla kan gå och känna sig trygga, så har jag diskuterat ämnet och fått en hel del kloka råd och tips och synpunkter på vad man bör tänka på innan man fattar sina beslut. För den som vill spela in skiva och inte behärskar den tekniska biten, kan det kännas självklart att samarbeta med en producent. Men, man kan faktiskt lära sig teknikgrunderna själv, eller så kan man hyra in en tekniker till studion och sedan spela in sin skiva tillsammans med fantastiskt bra musiker och fortfarande vara producenten, om man har arrangemangidéerna som pyr inuti ens huvud.

1.4 Avgränsningar

Intervjuerna i arbetet är avgränsade till Finland och Sverige. Litteraturen som refereras till i denna studie är internationell. Jag har koncentrerat mig på praktisk information och undersökt hur några artister och producenter helst jobbar. Kartlägger skillnader och meningsskiljaktigheter. Jag har inte gått in på den tekniska biten, hur man spelar in i en studio osv. Fokuserar på samarbetstankar. Hur uppnår man sitt mål att spela in sin musik på bästa sätt. Vad bör man tänka på.

Jag har avgränsat mitt examensarbete så till vida att jag inte åkt till någon artistskola och ställt frågor till elever. Jag ville inrikta min studie på erfarna musiker, låtskrivare och artister som sysslar med olika musikgenrer. Således har studien fått mer mångfald och hållbarhet.

1.5 Begreppsdefinitioner

Artist: En person som uttrycker och utövar en fantasifull konst.

Singer/songwriter: En artist som skriver sina egna låtar.

Producent: Bär ansvar för musikarrangemangen och produktionen. Spelar ofta in musiken och har ofta en ledande roll i samarbetet med artisten.

Låt: En kort musikalisk komposition av ord och musik. En dikt som tonsätts.

Musikproduktion/produktion: Processen av att spela in och skapa i studio en produktion (demo eller skiva) (Hepworth-Sawyer, Golding 2011 s.271)

Demo: en inspelning som visar i vilken riktning låten skall låta som klarproducerad. En demo behöver inte vara av bra kvalitet.

(Merriam Webster Dictionary 2012, The Free Dictionary 2012)

2 SKAPANDEPROCESSEN

“I’m always thinking about creating. My future starts when I wake up every morning....Every day I find something creative to do with my life”. /Miles Davis (Klickstein 2009 s. 309)

Det handlar om att man skapar någonting i stunden och det blir någonting nytt och personligt som tillkommer jorden. Skapandeprocessen är ytterst personlig. Den är oftast väldigt sårbar och kreativa människor kan vara svåra att förstå sig på ibland. Ofta lever dessa skapande konstnärer i sina bubblor och kan stänga ute sig helt från sin omvärld. Detta kan i sin tur vara oerhört frustrerande för omgivningen och människor omkring som försöker få kontakt.

Av enbart fantasi produceras ingenting. Däremot kan fantasi få igång en persons kreativitet. Att skapa någonting nytt är en aktiv process och den kreativa måste ibland jobba hårt för att nå resultat. Man kan hela tiden utvecklas och bli bättre på att skapa. Man ser resultat om man jobbar lite varje dag. (Klickstein 2009 s.311)

“It isn’t where you came from, it’s where you’re going that counts”. /Ella Fitzgerald (Klickstein 2009 s.3)

När vi talar om att skriva låtar och skapandet där kan det egentligen inte ske på väldigt många olika sätt. Ofta får låtskrivaren en idé om vad en låt skulle kunna handla om. Kanhända har han/hon upplevt någonting under dagen, hört en smaskig kärlekshistoria av en kompis, eller också flödar fantasin fritt. Man försöker gnola fram en melodi med ett instrument eller börjar med att skriva ner några textrader. Hur man går till väga som låtskrivare är en individuell process, men utifrån sett är det enda som behövs en musikalisk person, en penna och ett papper, eventuellt ett instrument och lite fantasi. Det fantastiska med musik är att det inte finns några regler. Man bestämmer allt själv. Vill man t.ex. börja med en refräng, då gör man det. Fritt fram! Detta blev jag lärd på Kulturama i Stockholm, där jag 2006 - 2007 gick på den 1-åriga singer/songwriterlinjen.

Många låtskrivare sitter i sina små egna inspelningsstudios och skapar. Det må vara en inspirationsrik miljö, men det man måste akta sig för är att man för snabbt går på prylarna och börjar ratta på sound hit och dit. I vissa musikstilar är det svänget som är det viktiga och då vill man genast hitta ett skönt gung. Men som så mycket annat så är det att föredra att ha en genomtänkt idé innan man ger sig på att experimentera.

Producenten Craig Leon anser att det spelar större roll vad musikerna spelar för att det skall bli en bra inspelning, än hur man placerade mikrofonerna vid inspelningstillfället. (Massey 2000 s.226)

Det är nog bra att alltid sätta högsta fokus på låten i sig, sen när den är klar melodi- och textmässigt, då kan man börja fundera på hur man eventuellt skulle kunna producera den. Ofta brukar det dessutom falla sig naturligt hur man skall producera låten när man sjunger den avskalat, kanske bara till piano eller gitarr. Det som hjälper en själv och den som är producent är rytmen i låten. Här arbetar alla producenter olika. En del vill genast hitta ett beat som de sedan kan bygga låten vidare på. Andra, t.ex. Lars Halapi, en av mina intervjuobjekt, svensk producent och låtskrivare (bl.a. f.d. medlem i Bo Kaspers Orkester) jobbar helst inte så. Han undviker att se på en låt utifrån ett beat. Han försöker lyssna till låten och känna in vad som skall tillföras. Han menar att är man för snabb att tillägga trummor så är det mycket svårt att sedan kunna ta bort dem eller göra om dem i ett senare skede under inspelningen.

"The wise musicians are those who play what they can master". /Duke Ellington
(Klickstein 2009 s.14)

- Man skall helt enkelt inte göra det så komplicerat. Vill man få till en finess, ring en vän/kollega och fråga om han/hon kan hjälpa dig. Det är kärnan i låten som är det viktiga, inte kulisserna runt omkring.

Det är en skild process att skapa en låt och att producera den. De är två vitt skilda kreativa processer. När jag träffade Halapi berättade han lite om sitt arbete som producent för artisten och låtskrivaren Sophie Zelmani. Hon kan komma till honom med en eller två textrader och

så vägleder han henne hur hon kunde skriva vidare. Samtidigt försöker han skapa sig en bild av hennes syn på låten och tillsammans möts de hela tiden och pusslar vidare tillsammans tills den är klar och båda är nöjda. Andra artister skulle kanske inte alls klara av att jobba på det här viset. Vissa behöver lugn och ro i sitt skapande och kan absolut inte tänka sig att visa upp något material för en producent som inte är åtminstone 99% färdigt bearbetat! Det finns inget som är mer rätt än det andra. Det finns bara en mall för var och en av oss att platsa i. Men, man utvecklas ju hela tiden, så på följande skiva kanske man vill jobba på ett annat sätt och prova på något nytt för att låta sig inspireras ytterligare och släppa in friska fläktar i sitt kreativa arbete.

2.1 Inspiration / Kreativitet

Att vara en skapare av något slag. En konstnärssjäl. En artist. En kreativ människa. Sådana människor är ofta beroende av bekräftelse.

Kreativitet = *"förmåga till nyskapande, till frigörelse från etablerade perspektiv"*.
(Anders Helming, Examensarbete Lunds Universitet, Svensk Ordbok 2008-11-28)

Kreativiteten följer inga lagar eller regler. När vi är barn är vi kreativa utan att vi tänker på det. Vi hittar på en lek av det första bästa som dyker upp i vårt huvud. När vi är barn är vi inte kritiska och vi spärrar därmed inte oss ifrån att bara låta fantasin flöda fritt. Vi vuxna borde lära oss av barnen, att inte alltid ifrågasätta vår inspiration utan försöka spinna vidare på den.
(Hillared 2009 s.15)

"The secret of getting ahead is getting started. The secret of getting started is breaking your complex, overwhelming tasks into small manageable tasks, and then starting on the first one." /Mark Twain (Klickstein 2009 s.6)

Eva Hillared menar att inspirationen är central när man skriver låtar. Det finns många sätt att locka fram inspirationen och ju mer rutinerad låtskrivare man är, desto lättare blir det att ta till sina verktyg. Det kan vara att man läser en bok, tar en promenad, ser en film, vad som helst!

Man bör aktivt jobba på inspirationen. Man kan liksom inte bara sitta ner och vara passiv och tänka sig att en hit låt kommer till en. (Hillared 2009 s.17)

”Man funderar och tänker och är nog rätt svår att nå för omgivningen, det känns som att man går i en bubbla. Det är så sjukt kul! Jag tycker att det är så varje gång jag skriver; fortfarande. För varje gång jag skriver kommer jag till det där inspirerande ögonblicket, men sen är det mycket jobb också. Men just när inspirationen kommer, då är det nästan som en drog”. /Ane Brun (Hillared 2009 s.18)

Det är lätt hänt att man tror att det bara är vissa människor som är kreativa. Det är inte sant. Alla kan vi skapa, det gäller bara att lägga den sidan till. Sedan kan endel födas med en begåvning och en annan kanske får jobba hårdare. Men det fantastiska med kreativitet och skapande är att det inte finns några regler. Folk kan tycka olika, gilla eller ogilla vad man gjort, men det finns ingenting som kan vara rätt eller fel. Bara olika.

För att kunna släppa kreativiteten fri i studion när man skall spela in bör man för det första kunna känna sig trygg i inspelningsmiljön. Producenten (vare sig det är man själv eller en utomstående) så är detta oerhört viktigt. Att ta en kaffe eller en öl med alla som skall vara i studion är nödvändigt, det ökar tryggheten i gruppen och gör alla mer avslappnade i varandras sällskap. Det andra man bör komma ihåg är att kreativitet uppstår av någon slags känsla man får. Man måste kunna vara ärlig och kanske berätta för de man jobbar med om sina känslor. Viktigt kan vara att alla musiker får veta vad låten handlar om så de lättare kan identifiera sig med den och leverera bättre. Det som sägs i studion stannar i studion, man skall kunna känna sådan tillit till sin producent att man vågar om man bara vill lätta på sitt hjärta. Den tredje saken som är viktig när man jobbar i studion är att man skapar positiv energi tillsammans. Ingenting är svårare än att skapa någonting när stämningen är tryckt eller ingen riktigt tycker att materialet är bra och känner sig oinspirerade. Allting handlar om bra kommunikation och ibland kan det vara nyttigt att ta en kort paus och få frisk luft i lungorna när man suttit inne flera timmar i streck. (Hepworth-Sawyer, Golding 2011 s.212)

2.2 Förproduktion ("Pre-production")

Förproduktion är en term som används för att beskriva planeringen och förberedandet innan en inspelning. I detta förstadium av en produktion förbereder man de inblandade musikerna på den kommande inspelningen, övar in låtarna och går igenom produktionen, samt finslipar materialet.

Innan man tar steget in i studion brukar en del ha allting klart för inspelning, andra börjar forma musiken på stället. Russ Hepworth-Sawyer berättar om hur det ofta var förr i tiden då man inte heller hade samma inspelningsmöjligheter som vi har idag. Det var ofta så att man hyrde en studio för t.ex. tre timmar. På den tiden spelade man in live flera låtar och man var väl förberedd som musiker och/eller artist. (Russ Hepworth-Sawyer, Golding 2008 s.273, s. 23)

"...one of The Beatles' first sessions on the 4th September 1962 between 7:00 and 10:00 p.m. in which no less than 15 plus takes were recorded of Love Me Do and a number of takes of How Do You Do It. Within these three hours mono mixes were made of each of the pieces". / Lewisohn (Hepworth-Sawyer, Golding 2011 s. 142)

Allt förarbete innan man spelar in själva skivan hör till förproduktionen. Det man ofta gör är att man jobbar och filar på en demo innan man spelar in den slutgiltiga versionen. Demos är alltid bra att ha, t.ex. när man söker att få spela på något ställe och så att man överlag inte bara med ord måste förklara sin musik för bolag, exempelvis inom musikbranschen.

Enligt musikproducenten Tony Platt har förproduktionen blivit särskilt viktig för många artister eftersom man då sparar pengar till studiotiden. Han menar att det är slöseri på pengar att hyra en studio och först när man är där påbörja hela processen. Det finns sådana som vill slösa studiotiden, men det är ytterst sällan. (Hepworth-Sawyer, Golding 2011 s.145)

2.3 Vad är en låt?

Egentligen är den frågeställningen nästan banal. Alla vet vi ju spontant vad en låt är. Det är ett musikstycke som är instrumentalt eller har en tillhörande text. Men det finns så många olika musikstilar så det kan tyckas enfaldigt att kalla alla genrer som kan låta så olika till bara, ”låtar”. Ordet är inte oerhört beskrivande. Bara ett ofärgat, kort begrepp.

Danny Cope, låtskrivare, lärare i bl.a. musikproduktion och låtskrivning på Leeds College of Music, Storbritannien pratar om processen innan man går in i en studio och spelar in. Antingen på egen hand eller med en producent. Hur viktigt det är att ha själva låten i fokus och förmågan att kunna se på den utifrån ett objektiva perspektiv. Han menar att nio av tio låtar som låtskrivare kämpar med att få klara, är låtar de börjat med då de fått inspiration, men som de sedan glömt bort vad de skulle handla om. (Russ Hepworth-Sawyer, Golding 2011 s. 142)

Vanligtvis är poplåtar vi hör på radion dryga 3 minuter. Det anses i stort sett vara den kommersiella längden på en låt. Som ”vanlig” radiolyssnare analyserar man kanske inte låten desto mera än att man vet att den består av ibland kanske ett intro, någon vers, några refränger som upprepas, kanske ett stick och sen ett outro och låten är slut. Gillar vi refrängen så klämmer vi med i den om melodin är enkel att följa och vi sitter ensamma i bilen. Vi vet att vi antingen gillar rytmen eller ogillar den, är låten inte i vår smak byter vi till nästa radiokanal. Men sällan analyserar lyssnaren sound och ljudeffekter. Det är det som artisten funderat på ensam eller tillsammans med en producent.

”Jag skriver låtar för att det är roligt. För att det är som meditation. För att jag alltid tänker i låtar och för att det ligger där och pockar på”. / Marit Bergman

(Hillared 2009 s.20)

2.4 Hur skriver man en låt?

Ane Brun, artist, ser låtskrivandet lite som ett pussel. Det kan vara en ackordslinga eller en melodi i huvudet som dyker upp för henne, som hon sedan jobbar vidare på. I vissa fall kommer låtarna till henne direkt, ibland får hon jobba hårdare. Efter ett tag pusslar hon sedan ihop texten och musiken till ett. Det kan vara olika för alla låtar. (Hillared 2009, s.37)

”Jag börjar nog oftast med en textidé, men det är bäst när melodin redan finns där i orden. Ofta har jag en massa skriven text som jag sen sitter och lallar runt i med hjälp av ackord på gitarren”./Stefan Sundström (Hillared 2009 s.38)

Låtskrivarprocessen är individuell, som alltid när man skapar något. Ane Brun (artist/låtskrivare) jobbar ibland så att hon tar ut en engelsk bok ur bokhyllan och väljer sida och rad på måfå. De ord fingret hamnar på utgår hon ifrån när hon börjar skriva. Ibland sätter hon på en skiva för att sno en rytm.

Anna Järvinen; *”Jag skriver låtar på gitarr eller piano, men jag kan ju inte spela, tycker jag. Jag hittar på ackord. Jag vet inte vad ackorden heter”.* (Hillared 2009 s.103)

Detta begrepp ”singer/songwriter” har blivit mer och mer aktuellt. I alla fall i Sverige. I Finland ligger vi lite efter där. Eller gör vi det?- Finland kanske inte ens vill ändra på sin hårdrock-image mot världen. Nåväl. När det handlar om att skriva låtar så kan man inte påstå att det finns något speciellt mönster alla måste följa. Alla får vi inspiration från olika ting och man kanske inte på förhand ens kan förutse vad som skall sätta igång ens kreativitet. Men, den boken som Hillared skrivit innehåller tips och råd om hur man kan komma igång. Hur man kan strukturera upp en låtidé och hur man på ett okomplicerat sätt kan berätta det man har på hjärtat för lyssnaren.

Många intervjuer har gjorts med framgångsrika låtskrivare genom tiderna. De berättar hur man skriver en hitlåt osv. Det kan ju ge en ivrig läsare en inspirationskick, men vad vi egentligen får veta är bara hur andra lyckats och sedan kan vi försöka apa efter. Att ta till sig

råd, men i skrivandets och skapandets stund strunta i reglerna och bara låta sig hänföras av flödets magi kan ibland vara att föredra för att få den personliga prägel på sitt arbete.

Fredrik Furu (finlandssvensk artist/låtskrivare): ”Jag skriver oftast på gitarr, ibland med piano. Tidigare började jag alltid med texten, men låtskrivandet har utvecklats till att jag oftast bara har en fras och sen sätter jag mig ner med ett instrument och bollar med den frasen och jobbar vidare därifrån. Numera kommer melodin också ofta först”.

- Fredrik Furu har gjort tre skivor, en med bandet Kometfabriken och två som soloartist. Den senaste är klar men inte släppt ännu.

Nina Lassander: (finlandssvensk artist/låtskrivare): ”Mina låtar skriver jag på lite olika sätt. För det mesta har jag börjat med musiken som sen ger en känsla av vad texten kommer att handla om. Ofta när jag jobbar på musiken så dyker något ord upp spontant som jag sen bygger vidare på. På senare tid har jag även börjat med att skriva melodin först och sen allting annat efter det. Våldigt sällan börjar jag med en text. Några av mina bästa låtar har jag skrivit direkt efter någon superbra konsert jag sett som gett mig inspiration”.

- Nina har gjort en fullängdskiva med sitt tidigare band ”Iris Mae”. Har släppt fyra singlar och har nu ett soloalbum på gång, så hon är mitt i skivinspelningsprocessen. Har även medverkat på andras skivproduktioner, bl.a. Dennis Rönngård, Roland Junell m.fl.

3 PRODUCENTER

”At the end of the day, in any kind of music, its about how the artist feels, about how good you make the artist sound”. /Humberto Gatica (Massey 2000 s. 65)

Det finns olika typer av producenter som man kan kategorisera och generalisera på basen av deras sätt att arbeta. Det finns den typen som egentligen drömmer om att själv få vara artisten och stå i centrum. Den som lätt stiger på artisten och tar all plats. Spelar in alla instrument och skriver låtarna och mixar allting enväldigt. Det är lätt hänt att den osäkra artisten drunknar i detta samarbete och känner sig åsidosatt och mindre viktig.

”Att producera en skiva är en utmaning som inbegriper såväl tekniska lösningar som konstnärliga beslut. Det är en insats i kreativt samspel mellan artist och producent i vilken en skiva byggs upp till en fungerande helhet av sina beståndsdelar”. (Cavonius, Examensarbete Arcada 2011, s.8)

Sedan listar Richard James Burgess (The art of Music production, 2001 s.6) vidare upp producenten som fungerar mera som artistens ”side-kick”. Med det menar man en person som finns vid ens sida och som följer det man säger och peppar artisten. Den här typen av producent lämpar sig bra för mer självständiga artister som är säkra på hur de vill ha det. Denna producent tar inte större plats än artisten och arbetet kan fortlöpa smidigt om artisten är fokuserad och målmedveten.

Drömproducenten är oftast han/hon som tidigare i livet varit medlem i ett band. Som exempelvis varit trummis eller basist i ett band. Då är han van vid att kompromissa och att lyssna på andras åsikter och kör inte över artisten. De producenter som inte hör till denna kategori, vill oftast höra till den ändå..

Albhy Galuten (jobbat som producent i många år på Ardent Studios i Memphis) tycker såhär: *”There are two levels of learning: theory, notes, understanding what’s going on, the technique. But there is also the development of the ears. I discovered that in the studio with Tommy Dowd and Jerry Wexler.”* (Burgess 2001 s.17)

Albhy började sin karriär som gitarrist och keyboardist. Sedan gled han in på Ardent Studios via lite vänner och jobbade sakta upp sig där tills han blev anställd som producent. (Burgess, 2001 s.16)

Alla kan vi bli musikproducenter. För att nå toppen och bli ruskigt bra så måste vi ha talangen och vara bra lyssnare. Tekniken kan alla lära sig, men inte fingertoppskänslan. Den har man eller så har man den inte. Musikbranschen är en hård bransch att ge sig in på. Det krävs mycket tålamod och drivkraft för att överhuvudtaget nå någon vart. Det är så oerhört många som håller på med musik och konkurrensen är enorm. För att slå igenom och komma ut med sin musik handlar det mycket om att ha kontakt till rätt folk eller rätt person. Tyvärr är det så att mycket bra musik står i skuggan eller på någon A&R’s (A&R: artist and repertoire, de som jobbar på skivbolag och har som jobb att upptäcka nya artister och signa dem) hylla och väntar på att bli upptäckt. Vill man ta sig fram som artist skall man låta sig inspireras av alla andra som håller på med musik. Det där med att vänta på att bli upptäckt och räkna med lite bananskal här och där är inte så hållbart. Mycket handlar definitivt om att råka vara på rätt plats vid rätt tidpunkt, men sådant skall man aldrig räkna med. Det gäller att jobba hårt och att jobba upp sig. Är du intresserad av att bli musikproducent, ring till en studio och fråga om de behöver en assistent eller någon som postar viktiga brev och kokar kaffe mellan varven. Att skapa kontakter med rätt folk är A och O. Det må låta plastigt, men tyvärr är det sant. Det gäller nog inom de flesta branscher. En annan sak som kan vara värd att tänka på är att inte uppträda för stolt. Däremot självsäkert, med positiv energi, framåtsträvande attityd och ödmjukhet kan man nog komma en bra bit på vägen. Åtminstone kan man då lättare locka med sig duktiga samarbetspartners.

Steve Lillywhite, producent (Peter Gabriel, Rolling Stones, Big Country and U2, säger: *"I'm not the kind of person to tell a bunch of Latin players what notes to play, though I get in the right people, the people I know will play what I want to hear"*. (Burgess 2001 s.48)

3.1 Några producenter berättar

"As a producer, it's my job to make the artist's dream a reality and actually make it better than the dream". /Steve Churchyard (Massey 2000 s.122)

Lars Halapi

Lars är f.d. medlem i Bo Kaspers Orkester. Han har producerat Sophie Zelmani's skivor, jobbat med bl.a. Eva Dalgren och Tomas Andersson Wij. Han är född och uppvuxen i Stockholm, men flyttade ner till Ystad för några år sedan för att komma bort från storstadslivet. Han bor där på landet med sin fru och sina två barn och har byggt sig en studio invid deras hus som är en gammal byskola. Han trivs bra där och många artister han jobbar med tycker om att koppla bort "världen" när de kommer till Lasse och spelar in.

Lars huvudinstrument är gitarr, men han behärskar även, bas, steel, piano, mandolin, banjo, slagverk och trummor.

Roger Krieg

Roger är basist och ägare av Sankt Eriksplan1 studios i Stockholm. Han är mest känd för sina mjuka och känsliga mixningar och mastringar av skivor. Han har bl.a. jobbat med Marie Fredriksson, Cajsa-Stina Åkerström, producerat Sara Isaksson, jobbar med Robert Wells osv. Jag spelade in min skiva "Sister" i hans studio och Roger har mixat och mastrat skivan.

Roger är en väldigt lugn och lyssnande person som det är lätt att samarbeta med. Han bär känsla för "äkta" musik och vill helst inte jobba med autotune (program som fixar till falska toner så de låter rena). Han har inte ett kommersiellt tänk när han jobbar.

Maria Marcus

Maria är producent från Stockholm. Har gått på hitmakarna i Örnsköldsvik. Hennes huvudinstrument är piano och sång och hon behärskar även gitarr och bas. I årets melodifestival (2012) i Sverige hade hon med två bidrag. Maria gillar det kommersiella. Hennes produktioner är sådant som skall sälja.

Jag frågade dessa tre; Lars, Roger och Maria om de anser att det påverkar produktionens instrumentation vilka instrument de själv kan spela.

Lars spelar ju de flesta instrument så han medger att han har sin palett med sina egna kunskaper som han använder sig av, men han säger också att det beror på om han arbetar ensam med artisten eller har en session med band.

Roger säger att det bara påverkar honom när han väljer att spela bas själv, för då blir det extra roligt att välja bas/bas sound för en specifik låt. Han förutsätter och hoppas på att de musiker som vill spela in i hans studio och som han producerar, att de känner att det är lika kul att välja sound på deras instrument. Så för honom påverkar det inte produktionen och dess instrumentering.

Absolut!- påstår Maria. ”I vissa produktioner anlitar jag externa musiker men då budgeten i stort sett alltid är låg blir det mest instrument jag själv spelar”.

Vad är det viktigaste för producenterna i mötet med en artist som de vet att de eventuellt skall producera?

Alla tycker de att bland det viktigaste är att för det första få höra artisten sjunga och/eller spela så att de kan få en bild av vad man som producent skulle kunna tillföra musiken. Maria tycker även det är viktigt att känna att artisten är driven och jobbar hårt för att få ut sin musik och marknadsföra sig själv och inte ”ligger på soffan”. Lars menar att det som är viktigt är att

i mötet tillsammans försöka formulera vad han ska tillföra och vad man tillsammans skall åstadkomma.

För Roger handlar det om visioner och efter att han fått höra artisten så försöker han se hur de går ihop med det han hört när han/hon sjöng.

Maria tillägger ytterligare det faktum att det är så otroligt stor konkurrens idag och att det tyvärr handlar mer om vad man gör för att synas/höras än själva musiken. *“Då menar jag inte att musiken inte är det viktigaste, men gör man inget för att nå ut till människor kommer ändå ingen att få höra ens fantastiska musik, så att vara entreprenör är av stor betydelse”.*/Maria

Är det nödvändigt att bli nära vän med artisten? Eller räcker det med att ni kommer överens?

Lars: ”Vänskap är trevligt men i arbetet inte viktigt – det är däremot ömsesidig respekt”.

Roger: ”Det är inte nödvändigt att varken vara vän eller överens, men om jag måste välja skulle jag välja vän. Att vara överens är överskattat. Det är nog bättre att ge och ta av varandra i olika frågor”.

Maria: ”Det räcker nog med att man kommer överens men oftast blir man snabbt riktigt bra vänner eftersom man jobbar mot samma mål och det är givetvis jätteroligt”!

Phil Ramone’s tankar om Bob Dylan: ”Bob’s a very nice man. He’s not what you’d call a high intensity conversationalist, nut you don’t need that...Dylan treats the people he works with in a completely professional manner. Sometimes the doctor-patient thing is vital, so that you keep from getting too close. He shares what he needs to.”

Berätta kort om processen hur det går till när du möter artisten första och andra gången..Vad är viktigt för dig att veta innan ni inleder samarbete osv.?

Viktigt för Roger och Maria är att veta artistens mål. Roger fortsätter och säger att det sedan kan hända att han själv har högre mål för artisten, men det tycker han att man kan ligga lite lågt med tills arbetet har börjat ta form. Det alla är enade om är att man måste kunna kommunicera. Lars tycker att det självklart är viktigt att artisten är öppen för och gillar den väg han föreslår. Maria vill veta vad artisten har för plan angående utgivning av musiken. Är detta en prioriterad skivbolagsartist eller en frilansare är av betydelse, mest för att få veta var man står. Hon vill jobba med engagerade artister. Ofta brukar hennes första och andra möten med artisten gå till så att de spelar lite ihop, kanske skriver någon låt tillsammans för att se om de alls ”klickar” musikaliskt.

På frågan om dessa producenter lyssnar mycket på artisten eller om de tar sitt jobb som producent som enväldig härskare, får jag följande svar:

Maria skriver, ”hahaha” och menar att det nog förhoppningsvis inte är någon som ser sig själv som enväldig härskare. Vad det handlar om för henne är att hitta varandra och respektera varandra. ”Det är aldrig roligt för en artist att jobba med en producent som inte tar en på allvar. Inte heller roligt för en producent att jobba med en artist som inte litar på en. Jag tror det handlar om att lita på varandra och att ”läsa på”. Som artist är det viktigt att välja en producent som har samma tänk/vision. Kolla upp vad den har gjort tidigare. Och som producent är det viktigt att lyssna på musik tillsammans, tänka, diskutera, försöka sträva mot samma mål. Har man helt olika visioner kanske det inte är meningen att man skall jobba tillsammans. Allt handlar om bra kommunikation.”

Lars anser att han nog är ganska mycket ledare för processen men att det i högsta grad är ett bollande. ”Jag är intresserad av att ta fram kärnan i det artisten gör. Inte att köra över artisten”.

Roger säger: ”Det är svårt att ha en strikt demokrati i en kreativ miljö”. Vad han säger är att han lyssnar mycket till artisten, men när han anser sig förstått vad artisten vill så lyssnar han mest på sig själv. ”Man ska lyssna på varandra men det gäller att välja rätt tillfälle för när man ska låta sin röst höras alternativt att vara tyst.

Är det en bra idé att mötas på mitten eller att kompromissa, om artisten och du som producent har olika åsikter?

Lars menar att om man måste kompromissa för mycket så kan det leda till att slutproduktionen bara blir blek och blaskig. Maria håller med honom. Maria menar att kompromissa ofta på papperet är en bra idé. När det gäller musikaliska visioner kan kompromisser vara förödande. Hon delar även med sig ett exempel: ”Ni har skrivit en låt och producenten har en stark vision om hur den ska låta. Han/hon börjar jobba och har med stor inspiration kommit halvvägs där någon annan, förmodligen artisten eller någon från skivbolaget lyssnar och tycker då att det låter helt fel. Förmodligen för att det är halvfärdigt och det inte är en bra idé att spela upp halvfärdiga produktioner. Men även om det är halvfärdigt så kommer produktionen alltid att bedömas som om den var färdig, för bara den som har visionen om det slutgiltiga resultatet kan höra hur bra det kommer att låta. Men i det här skedet vill den som lyssnar ha något helt annat och ber därför producenten att kompromissa. Eftersom producenten nu ska frånga sin vision stannar kreativiteten upp och det handlar mer om att tillfredställa någon annan. Med det sagt menar jag inte att producenten alltid bestämmer allt. Men det handlar mycket om att jobba med någon som har samma vision för om man som producent inte får utlopp för sin kreativitet och sina idéer kan man lika gärna arbeta som tekniker. Återigen - kommunikation. Se till att vara på samma bana redan från början. Eller våga låta dig bli överraskad! Eller producera tillsammans om det funkar för er båda”!

Tänker du som producent mycket i rytmer, dvs vill du ofta börja med att hitta ett tempo och sedan gå vidare och spela in och hitta en passande trummatta. Eller hur jobbar du helst?

Lars: “Visst är tempo och rytm viktigt men först kommer känslan och dynamiken – sen följer resten. Jag börjar aldrig med att lägga eller programmera trummor. Börjar med sång och gitarr eller hel bakgrund och sång”.

Roger: “Om jag har låten klart för mig är det helt upp till vilken typ av stil det är på låten”.

Maria: “Helt olika beroende på vad det är för typ av låt. Finns inga givna sätt att arbeta på för min del”.

Föredrar du att på en skiva vara producent eller co-producent? Vad är för och nackdelar med att ”dela” på producentrollen?

Dessa tre producenter enas om att de föredrar att jobba ensamma som producenter. Lars medger att en co-producent i vissa fall kan vara användbar. ”Om det t.ex är ett omfattande påläggsarbete där inte artisten är så delaktig kan en co-producent fylla rollen som bollplank”.

Maria säger att hon inte är så bra på att ”prata” musik utan ”gör bara” och därför kan co-producing vara svårt. Ibland har man en musikalisk vision och är man två som har helt olika visioner tycker jag det är bäst att en bär huvudansvaret. Av mina erfarenheter att döma har mina kompromiss-produktioner alltid blivit sämst. Men å andra sidan är det väldigt skönt att dela på ansvaret. Vissa dagar funkar inte öronen lika bra och då kan den andra gå in och göra mer.

Hurudan musik föredrar du att producera? instrumental/klassisk/...finns det någon musikgenre du föredrar att producera och någon du aldrig skulle ge dig på?

Lars föredrar berättande, dynamisk rockmusik, ofta sådan som är kallad singer/songwriter-musik. Men han är ganska öppen och är egentligen bara inte intressad av ”barnorienterad listpop”, som han själv uttryckte det.

Roger tycker det är roligt att jobba med all musik där man känner att artister och musiker levererar hela vägen.

Maria: ”Jag älskar att producera pop med episka inslag. Även Dance är kul men gärna då med en soul-ig röst. Helt enkelt att blanda genrer. Jag har fortfarande en bit kvar tills jag producerar helt organiska produktioner eller spelar in band. Jag tycker för mycket om att jobba med detaljer och intressanta ljud som dyker upp då och då. Jag tycker om att överraska och göra produktionerna lekfulla”.

Hur mycket smyger sig tanken på att ”prodda kommersiellt” när du jobbar?

På Lars smyger sig inte den tanken på över huvudtaget. ”Däremot är det viktigt att förverkliga låtens inre natur. Är en låt sånglig och blommande så ska den kännas så och inte bli obskyr. Den ska kläs i rätta kläder”.

För Roger är det lika. Han funderar inte heller på om han skall producera kommersiellt eller inte. ”Låter väl lite drygt, men jag fungerar nog inte så”.

Maria anser däremot att hon producerar kommersiell musik, men att göra det kontra smalmusik tycker hon inte känns som vare sig något negativt eller positivt. ”Det finns bra musik i alla genrer och alla fack. Jag vill helt enkelt att så många människor som möjligt ska uppskatta och investera i min musik/mina projekt och för att nå en större publik bör man väl sälja sig till det kommersiella facket”. En dröm för Maria är dock att skriva en låt som

verkligen berör människor både med text, musik, produktion och artistens trovärdiga framträdande.

Men, vad är då kommersiellt enligt dig? Är det fast i låtens melodi eller enbart hur produktionen är gjord?

Lars: ”Standardkonceptet är väl övertydlighet och smörighet men det finns andra sätt . - Originalitet. Ibland blir en bra låt som låter annorlunda en hit. Walk on the wild side, Never seen a girl like you before, Stone me into the groove, Human behaviour.... Då blir man glad”.

Är det viktigt att du som producent gillar artistens musik som du skall jobba med? Du som är mer etablerad kanske enbart väljer att jobba med sånt du gillar, men har det alltid varit så?

”Det går nog att skriva en låt eller två till något man tycker är helt okej men jag tror i längden att man måste jobba med sådant man verkligen tycker är bra för att utvecklas”./Maria

”Mycket viktigt. Annars kan jag inte använda mig själv fullt ut i arbetet. Men visst, ibland får man använda sin musikalitet och sin smak utan att helt omfatta eller ens gilla resultatet. Bara göra det så bra man kan..”/Lars

”Det är inte väldigt viktigt att gilla artistens musik, men det gäller att förstå vart skivan ska och att få den att låta så. Jag har alltid försökt att göra allt, det är variation som gör att det blir roligt och jag har nog alltid varit så och hoppas jag kommer fortsätta så. Ja, till största delen har jag haft det privilegiet att jobba med det jag gillar, jag hade turen att komma in i arbetet genom en skiva som jag ”stod för” till 100%”./Roger

Såhär säger Sandy Robertson om vilka projekt man bör ta sig an och vilka man kanske skall tacka nej till: ”*There’s no doubt that it’s better to take time off than do a project that is not a good fit.*” (Burgess 2001 s. 192)

Vad skulle du ge för råd till en som skulle vilja göra en skiva. En artist som skrivit sina egna låtar och vill få dom på burk? Tycker du att man skall börja med att googla fram en producent, eller andra vägar försöka komma i kontakt med någon, eller skall man börja försiktigt med att skaffa hem inspelningsgrejer och spela in där. Sedan när man är redo ta kontakt med en producent? Berätta kort om dina egna erfarenheter!

Lars: ”Det är inte lätt att ge råd... Om man vill arbeta med en producent tror jag att det är klokt att göra så enkla demos som möjlig. Det gör det enklare för producenten att höra vad det skulle kunna bli. Annars måste jag som producent först dekonstruera för att sedan rekonstruera – istället för att bara låta associationerna flöda. Jag tror också att många börjar producera sin musik innan den är färdigskriven vilket är dumt. Man låser sig vid form tempo och liknande. Det är dock förståeligt... Det är ju kul att lägga på saker på kammaren, men ibland en kompensation för att låten inte är klar. Sen tror jag mer på att kolla omslagen på skivor man gillar än på google för att hitta en producent”.

Roger: ”Knepig fråga, det beror nog på hur långt man har kommit, både med sitt material och på vilken kunskapsnivå man är på”.

Maria: ”Det är absolut en bra idé att skissa ned sina idéer genom att spela in dem. Framförallt så är det bra att höra sig själv och ständigt utveckla sin röst, sitt uttryck. Artister bör åka ut och spela mycket innan de spelar in sin första skiva. Det är inför publiken man upptäcker vilka låtar som funkar, hur man bemöts som artist, vad som funkar och inte funkar. man kan börja enkelt, spela akustiskt ett par låtar på kaféer. Förband åt vänner som har spelat längre. Helt enkelt komma på vad som är ”din” grej innan du går till en producent”.

3.2 Fredrik Furu och Nina Lassander berättar om att samarbeta

Hur har du spelat in dina skivor? Med utomstående producent eller med dig själv som producent? Var?

Fredrik Furu: ”Med utomstående producent i olika studios. Den första med Lasse Andersson i Andersson Music på Hornsgatan, Lasses vedbod på Värmdö och Midas Studios i Vasa. Den andra i Midas Studios i Vasa och i Jimmy Westerlunds Studio i Los Angeles. Den tredje i Jimmy Westerlunds studio i LA”.

Nina Lassander: ”Första skivan med ”Iris Mae” så bandades in med trummisen som producent: Johan ”Nisse” Nybäck. Detta var väldigt naturligt eftersom han var med i bandet och kunnig i studion. Allt som jag själv har bandat in för egen musik’s del så har varit med producenter jag känner från förut: Janne Hyöty och Johan ”Nisse” Nybäck. Inbandningarna har skett i Jakobstad och Vasa för alla mina produktioner. När vi bandade in skivan med Iris Mae så bodde jag i Boston – jag bandade själv stämmor till leaden i min lägenhet i Boston och skickade dem till Nisse i Jakobstad. Min nuvarande skiva så bandas i Jakobstad, mesta delen i Nisse’s hemma studio som är producent för skivan. En del har jag bandat hemma, då endast leadsång och stämmor”.

Vilka för och nackdelar ser du i arbetet som självständig och i samarbete med producent?

Fredrik Furu och Nina Lassander har endel likadana åsikter kring denna fråga. Båda anser de att fördelen med att jobba med en producent är bollplanket man får i och med samarbetet. De egna idéerna tar ibland slut och det är lätt att man snöar in sig på på egen hand. Fredrik menar också att det kan vara svårt om man är både artisten och producenten att sätta punkt för produktionen.

Nina tycker det alltid är till fördel om flera kommer med idéer om produktionen.

Fördelarna dessa två artister och låtskrivare kommer på med att jobba själv är att man då själv har kontroll över produktionen. Man behöver inte förklara och kompromissa hur man vill ha det. Nina menar att det ju också är ett billigare alternativ att producera själv, för då finns det ingen producentlön som ska betalas.

Vad har du stött på för motgångar och framgångar när det kommer till inspelningsprocessen?

Nina anser att motgångar när det handlar om inspelningsfasen kan vara att man aldrig kan garantera att man kan sjunga in en låt på en viss tid. Vissa dagar är det svårare att förmedla en känsla och leverera materialet, vilket kan bero på väder, känslor och annat. Fredrik har stött på motgångar som att han märker att en låt inte håller och att den måste skrivas på nytt under skivprocessen. ”Men detta har hänt vid nästan varje inspelningsprocess, så numera ser jag det som något nödvändigt ont (eller gott). Andra utmaningar är väl att man ibland måste konstatera att den musiker man tog in inte höll måttet eller hade samma vision som man själv. Då är det bara att börja om, tänka om och ta in en ny människa”.

Fredrik tycker att han nått framgång när han, ofta tack vare producenten, inser att han kan mer än han trodde innan inspelningen startade. ”När materialet växer under inspelningen och när man tack vare en bra energifylld inspelning väcker nåt helt nytt ur materialet, det är en stor framgång”.

För Nina är det en stor framgång att hon börjat spela in sin sång själv. Då kan hon göra det i lugn och ro utan att ta av producentens tid.

Grace Glueck har sin syn om vad en studio är och vad en artist gör där: ”*The studio, a room to which the artist consigns himself for life, is naturally important, not only as workplace, but as a source of inspiration.*” (Klickstein 2009 s. 8)

”The studio, a room to which the artist consigns himself for life, is naturally important, not only as workplace, but as a source of inspiration.” (Klickstein 2009 s. 8)

Har du alltid haft dina låtar ”färdiga” innan du dragit med dom till studion för att spela in?

Fredrik: ”Nej, jag har haft demos som satt upp riktlinjerna. Ofta har vi arrangerat om låtarna och skrivit till grejer i inspelningsskedet. Ibland har vi skrivit till 2-3 helt nya låtar”.

Nina Lassander: ”Oftast så har jag skrivit låtarna tillsammans med producenterna – detta har lett till att vi suttit i studion, jammat och fått färdigt en låt som gett en början till produktionen. Så - ibland är den helt färdig förrän vi börjar banda, ibland kan jag ta med en halvfärdig låt och se vart det leder. Jag skulle dock aldrig ta med en halvfärdig låt till en producent jag inte känner bra från förut”.

Vad är viktigt för dig i ett möte med en producent? Måste ni bli bästisar och snacka en massa djupa saker? Måste han veta exakt vad låtarna handlar om? Eller anser du att producentens roll snarare är att ordna ett skönt gung och sound till dina låtar?

På denna fråga får jag ganska lika svar som jag fick när jag ställde den till producenterna. Fredrik tycker inte att man måste bli bästisar, även fast hans senaste producent är hans bästis. ”Huvudsaken är att han känner känslan i mina låtar. Han behöver inte veta exakt vad låten handlar om, men han måste förstå min grundtanke och feeling. Producentens roll är att förädla mitt grundmaterial, få det att låta färdigt och äkta”.

Nina har också känt sina producenter väldigt bra som hon jobbat med. ”Jag har tidigare ansett att det är oerhört viktigt att man känner producenten bra. Nu är jag av den åsikten att både och kan fungera. Om producenten är väldigt duktig på sin sak och är villig att testa olika saker behöver man väl inte känna varandra så bra. Dock är det av betydelse att producenten vet vad låten handlar om. Å andra sidan – om man inte lägger några begränsningar (alltså om man inte säger – det borde vara en sådan här känsla) – då kan något nytt uppstå som artisten inte väntat sig men som kan vara nytt och spännande. Så – jag anser

att bådadera kan fungera. För min del vore det också kul att pröva på att arbeta med en producent jag inte känner så bra, det vore något nytt för mig.

Som ung och oerfaren artist så har det varit extra viktigt att arbeta med producenter jag känner, det har gett mig trygghet och en känsla av att det inte kan bli fel. Nu när jag har några år på benen, jag vet hur jag vill att mina låtar ska "sounda" och kan förklara mig själv bättre – då är det inte lika skrämmande att arbeta med okänt folk längre. Jag är mycket mera öppen för det nu"!

Rickie Lee Jones: *"The main criterion is that the producer provides camaraderie more than technical expertise. I want them to relate to the work, to dig it and help to bring an atmosphere of confidence"*. (Burgess 2001 s. 87)

Tycker du att artisten och producenten skall ha lika stor makt i poduktionen? Vems ord väger tyngst om ni är oense om en sak? Är det du för att du (eventuellt) betalar. Eller är det producenten för att det är hans jobb och produktionen på hans ansvar?

Fredrik och Nina är ense om att det är artisten som i slutändan när produktionen är klar som står för ansiktet utåt. Då måste det kännas rätt för artisten. Så ja, de anser att artisten har sista ordet. Men helst skall ju artisten och producenten dela det sista ordet och vara överens.

Skall man behöva kompromissa i arbetet med en producent?

Fredrik: "En kompromiss är inte nödvändigtvis något negativt. Jag tycker man ska ta in andras åsikter, sen lyssna till sig själv och vad man vill och därefter ta ett beslut. Varje beslut leder någonstans och sen jobbar man vidare därifrån. En produktion kan se ut på så många sätt, så det finns fler vägar att gå. Jag säger som Roxette: Listen to your heart"!

Nina Lassander: "Man ska alltid kompromissa! Det ger oftast bäst resultat! Jag anser att producenten också ska få leva ut sin konstnärliga frihet! Jag brukar kompromissa med min producent – alltid. Alla ska få vara nöjda"!

3.3 Att hantera en studio

Sandy Roberton: *"If there is a producer who doesn't really use Pro Tools or understand it, if he's one of those guys who just hits the talkback button and says 'Let's try that again.' I think those guys are over. You really need to bring something to the table. Every producer should really be able to use Pro Tools, Logic or whatever. You have to have some technical knowledge now."* (The Art of Music Production 2012)

Time is money, heter det. Finns det möjligen något uttryck som skulle vara mer sant än det!? När man skall spela in sin skiva behöver man någonstans att spela in den. Man kan förstås alltid bygga om källaren i föräldrahemmet..men det kanske inte alltid är en uppskattad idé av husägaren..Vill man satsa på sin musik på fullaste allvar så är det alltid att föredra att hyra en studio och spela in allting där. Projektet kommer då kanske att kräva att man får jobba extra i några månader, men är för det mesta värt det i slutändan. Varför snåla på det du bryr dig mest om i hela världen? Då kan du väl hellre äta gröt i ett halvår..

Man skall inte tänka att en lyxig studio räddar materialet. Det är en myt, som "fix it in the mix". Ett bra exempel på att det handlar om musiken är Alanis Morissette's debutalbum, "Jagged Little Pill" som sålde över 15 miljoner exemplar 1995. Alanis jobbade ihop med producenten, Glen Ballards i hans hemmastudio. Det var visserligen ingen amatörstudio, men i hans hem. Det var inte lyx, men det fungerade. (Massey 2000 s.18)

Om vi utgår ifrån att man hyr en studio måste man se till att man kan lite inspelningsteknik innan man kallar in musikerna. Det finns givetvis alltid inspelningstekniker man kan ringa in då det är dags, men då får man tänja ännu mer på budgeten. Det finns någonting riskfyllt i att kontakta en inspelningstekniker man inte känner och som framförallt inte känner till eller hört ens musik innan. Fast teknikerns uppgift främst är att spela in dig eller ditt band, så gör han ett dåligt jobb om han inte har en aning om vad det är fråga om. Om han/hon gillar musiken kommer han att utstråla det och det påverkar alla musiker i studion. Överhuvudtaget skall man komma ihåg att det ofta är väldigt många nerver på helspänn i en studio när det är dags att trycka på "rec".

Det har blivit mer och mer vanligt, detta att man som artist är självständig och väljer att hyra en studio och gör allt själv, dvs. även inspelningen. Har man suttit sedan liten med denna typ av teknik faller det sig ganska naturligt att låsa in sig i en studio. Har man däremot inte gjort det, kan det vara att föredra att gå någon ljudtekniker kurs innan, alternativt att man får en kortare och intensiv genomgång i studion av dess ägare.

Om professionella musiker är på plats i studion för att spela in, skall man ha allting förberett innan. Det är väldigt otrevligt för en musiker att behöva sitta och vänta för att tekniken strular, när han/hon är redo att leverera. Pro Tools är det program de flesta professionella studios använder sig av. Ett annat program är Logic. Alla musikprogram påminner mer eller mindre om varandra, endel föredrar det ena, andra det andra. Använder man sig av Pro Tools kan man i alla fall vara säker på att alla inom branschen kan hantera det.

Om man tidigare jobbat tillsammans med en producent som spelat in en, skall man aldrig räkna med att man behärskar en studio för det. Det är ungefär lika sannolikt som att man skulle komma ihåg en viss gata om man var den som satt bredvid chauffören som körde.

Bestämmer man sig för att producera sin skiva själv, så fick i alla fall jag rådet att inte mixa den också. Det finns nämligen en risk för att man blir ”döv” för musiken när man inte hunnit få distans ifrån den och man har suttit och lyssnat på den i streck under hela inspelningsprocessen. Ger man då över materialet till en erfaren och duktig mixare så kanske han i sin tur lyckas plocka fram och hitta fantastiska detaljer i din musik du inte själv hittat.. Slutprodukten kan således bli helt över dina förväntningar. Att bara tänka sig att man sitter själv inlåst i en studio och gör allting själv utan att fråga råd av någon annan, tror jag inte på. Man skall dra nytta av sina talangfulla kollegor. Det kan endast berika ditt arbete och få det mer färgglatt. /Frida Andersson

”The discipline imposed by having to pay for studio time can be a good thing and a creative stimulus in itself. Unfortunately it seems like the artists who are most inclined to want to work in their own studios are the ones who have the most difficulty making decisions.” (Burgess 1997 s.144)

4 SAMMANFATTNING

Huvudsyfte med denna studie har varit att ta reda på om man som artist och/eller låtskrivare skall välja att arbeta fram en skiva tillsammans med en producent eller på egen hand. Genom analys av strukturerade frågeformulär baserade på öppna frågor till två artister och tre producenter har jag kommit fram till att det egentligen inte finns ett korrekt svar eller absolut fakta. Det finns lika många arbetssätt som det finns artister. Det finns många fördelar med att jobba ihop med en producent, t.ex. att ha någon att diskutera sina idéer med och hela tiden ha någon som står bakom det man gör. Det är vanligare att en artist väljer att jobba med en producent. Fördelar med att producera själv är att man inte behöver kompromissa och har större frihet och arbetar på sina egna villkor. Från producentens synvinkel är det viktigt att komma överens med artisten och att mötas musikaliskt.

5 SLUTORD

Jag tycker att det har varit otroligt intressant att göra dessa intervjuer med folk i branschen och läsa böcker som tangerar låtskriveri och kreativitet. Eftersom jag själv är låtskrivare och artist (singer/songwriter) så har jag själv fått mycket ut av detta arbete. Man kan aldrig bli fullärd i detta yrke, man kan alltid fortsätta att utvecklas. Är man en till naturen kreativ människa så är det nog nästintill omöjligt att sätta punkt för att någonsin skapa igen. Man har det i sig, alla har vi det i oss, det gäller bara att locka fram det till ytan. Att skapa tycker jag är det finaste och mest spännande som finns och därför fascinerar jag väldigt mycket av det. Mina intervjuobjekt har verkligen bjudit på sig själva och delat med sig av sina erfarenheter och det gläder mig. När man skriver om sådana här ämnen så kan det vara svårt, nästan omöjligt att hitta svaren i böckerna. Svaren finns hos utövaren och de erfarna. Jag hoppas att de som läser mitt examensarbete skall kunna dra nytta av kunskapen jag försökt förmedla och att de som har musiken inom sig inte skall rygga tillbaka, utan göra upp en plan och sedan genomföra den på det sätt som han/hon känner sig mest bekväm med.

Jag hade en frågeställning när jag började skriva på mitt examensarbete. Jag ville ta reda på den stora skillnaden i att producera sin skiva själv eller låta en producent göra det. Jag visste hela tiden att det inte finns något egentligt svar på den frågan, eftersom vi alla är olika. Men jag är mycket nöjd över alla råd, synpunkter, idéer och tankar mina intervjuobjekt delat med sig av. Jag har blivit märkbart klokare längs med skrivprocessen och jag hoppas att du som läser detta även känner att du fått mer kött på benen.

"Don't stay in the middle of nowhere and expect to be discovered, because it's not going to happen". /Brian Wilson (Burgess 2001 s.35)

KÄLLOR

Burgess, Richard James. 2001, *The art of music production 3r Edition.*, Storbritannien: Omnibus press, 302 s.

Helming, Anders. Examensarbete Lunds Universitet, Svensk Ordbok, 2008-11-28

Hepworth-Sawyer, Russ and Golding, Craig. 2011, *What Is Music Production?...A producer's guide: the role, the people, the progress.*, Burlington: Focal Press, 284 s.

Hillared, Eva. 2009, *Lathund för låtskrivare - Allt en singer/songwriter behöver veta.*, Sverige: Prisma, Norstedts förlagsgrupp AB, 251 s.

Howard, Massey. 2000, *Behind the Glass - Top record producers tell how they craft the hits.*, San Francisco: Backbeat Books, 328 s.

Klickstein, Gerald. 2009, *The Musician's Way - A Guide to Practice, Performance, and Wellness.*, New York, Oxford University Press, 343 s.

Intervjuer med: Roger Krieg, Lars Halapi, Maria Marcus, Fredrik Furu, Nina Lassander.

ELEKTRONISKA KÄLLOR:

Cavonius, Jens-Peter, *Produktionsprocessen KEY TO THE CITY - Nyckeln till en lyckad produktion.*, Examensarbete Arcada 2011, s. 73

Tillgänglig: <https://publications.theseus.fi/handle/10024/37677?show=full>

Merriam Webster Dictionary: Begreppsdefinitioner,

Tillgänglig: <http://www.merriam-webster.com/dictionary/song>

Hämtad, 03.04.2012

The Art of Music Production: Intervjuer

http://www.theartofmusicproduction.com/Sandy_Roberton_Interview.html

Hämtad, 10.05.2012

The Free Dictionary: Begreppsdefinitioner,

Tillgänglig: <http://www.thefreedictionary.com/singer%2fsongwriter>

Hämtad, 09.05.2012